

Riktlinje för Västerås stads minoritetspolitiska arbete

Beslutad av Kommunstyrelsen 2022-11-14

DNR: KS 2022/00799

VERSION 3 • 2022-09-07

Innehållsförteckning

Riktlinje för Västerås stads minoritetspolitiska arbete	1
Innehållsförteckning	2
Inledning	3
Syfte	3
Mål	3
Bakgrund.....	3
Nationella minoriteter	3
Minoritetslagstiftningen	4
Västerås stads minoritetspolitiska arbete	5
Riktlinjer	6
Rätten till information	6
Rätten till äldreomsorg på det egna nationella minoritetsspråket	7
Rätten till förskola på det egna nationella minoritetsspråket.....	8
Rätten till den egna kulturen	9
Rätten till delaktighet och inflytande	9

Program	uttrycker värdegrunder och förhållningssätt för arbetet med utvecklingen av Västerås som ort inklusive koncernen Västerås stad
Policy	uttrycker värdegrunder och förhållningssätt för arbetet i koncernen Västerås stad
Handlingsplan	anger strategier och konkreta åtgärder för att nå den politiska viljeinriktningen och fastställda mål på olika nivåer i organisationen
Riktlinje	säkerställer ett riktigt agerande och en god kvalitet i handläggning och utförande i koncernen Västerås stad

Inledning

Syfte

Riktlinje för Västerås stads minoritetspolitiska arbete ska säkerställa stadens efterlevnad av lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk genom att tydliggöra kommunens ansvar.

Mål

- Personalen ska känna till gällande lagstiftning angående nationella minoriteter och minoritetsspråk
- Öka kunskapen om vilka rättigheter de nationella minoriteterna och minoritetsspråken i Västerås har
- Öka kunskapen om vilka skyldigheter som staden har utifrån minoritetslagen, språklagen, socialtjänstlagen, skolförordningen, Agenda 2030 och FN:s barnkonvention
- Berörda verksamheter ska ta fram relevanta handlingsplaner och riktlinjer kopplat till de nationella minoriteterna och minoritetsspråken
- Ett strukturerat samråd förs med de nationella minoriteterna och de som talar nationella minoritetsspråken, i frågor som berör dem.

Bakgrund

Nationella minoriteter

I Sverige finns fem erkända nationella minoriteter: judar, romer, samer (som dessutom är Sveriges urfolk), sverigefinnar och tornedalingar. Detta innebär bland annat att individer som tillhör dessa minoriteter har särskilda rättigheter som rör språk, kultur och inflytande. Sveriges nationella minoriteter och minoritetsspråk är en del av Sveriges kultur och historia.

Den lagstadgade statusen för judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar ingår i Lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk och beror på vår gemensamma historia i Sverige.

Det ska inte sammanblandas med integration av nyanlända och andra minoriteter.

Gemensamt för de nationella minoriteterna är att de har en lång historia och närvaro i Sverige. Kulturuttryck som skapats av människor med anknytning till dessa grupper har på djupet präglat det samhälle vi lever i och minoriteternas historia är därför en självklar del av vår gemensamma historia och historien om Sverige.

Samerna som är ett urfolk har förstås varit här längst, kanske flera tusen år. Och finska har talats på Nordkalotten i upp emot tusen år. Stockholm har haft en finsk befolkning sedan 1200-talet och finsktalande har funnits i Bergslagen sedan medeltiden. Romer har funnits i Sverige sedan Gustav Vasas tid och judar sedan 1600-talet.

Sverige har alltid varit ett mångkulturellt och flerspråkigt land. Erkännandet av de historiska nationella minoriteterna i Sverige är en viktig demokratisk princip som utgår från internationella konventioner och handlar i grunden om mänskliga rättigheter.

De nationella minoriteterna har funnits i det geografiska område som idag utgör Sverige sedan historisk tid, och har därmed samma hemortsrätt att behålla och utveckla sina språk och kulturer som majoritetsbefolkningen. Genom historien har de nationella minoriteterna i Sverige utsatts för olika former av diskriminering. Därför är erkännandet och de rättigheter som medföljer en viktig markering från samhällets sida och att staten, kommuner och regioner har ett ansvar för att skydda de nationella minoriteternas rättigheter.

Minoritetslagen utgår från principen om självidentifikation för att avgöra vilka som ingår i en nationell minoritet. Det är alltså individen själv som bestämmer om hen vill ingå i en nationell minoritetsgrupp eller inte.

Minoritetslagstiftningen

År 2000 ratificerade Sverige Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter och den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk. I samband med detta infördes minoritetspolitiken som ett eget politikområde. Judar, romer, samer (som även har ställning som urfolk), sverigefinnar och tornedalingar erkändes som nationella minoriteter i Sverige. Finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska erkändes som nationella minoritetsspråk (*språklagen 2009:600*).

År 2009 antog en enig riksdag en minoritetspolitisk strategi tillsammans med lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk. Lagen syftar till att motverka diskriminering och utsatthet av de nationella minoriteterna, stärka de nationella minoriteternas egenmakt och inflytande samt till att främja bevarandet av de nationella minoritetsspråken.

Den 1 januari 2019 trädde ändringar i minoritetslagstiftningen i kraft. Ändringarna syftar till att stärka det grundläggande skyddet för de nationella minoriteternas språk och kultur samt till att stärka de utökade rättigheter som finns inom förvaltningsområdena för finska, meänkieli och samiska. Även ändringar avseende minoritetsspråk i skollagen (2010:800) och socialtjänstlagen (2001:453) trädde i kraft den 1 januari 2019.

En av lagändringarna innebär att kommuner och regioner är skyldiga att anta mål och riktlinjer för det minoritetspolitiska arbetet.

Lag (2009:724) **5 b §** om nationella minoriteter och minoritetsspråk

Andra lagar, riktlinjer och styrdokument som fastställer rättigheter för nationella minoriteter och minoritetsspråk är:

- Aktuell läroplan för grundskolan och gymnasieskolan
- Bibliotekslagen (2013:801)
- Diskrimineringslagen (2008:567)
- Lagen om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter (2018:1197)
- Läroplan för förskolan (Lpfö 18)
- Läroplan för grundskolan (Lgr22)
- Läroplan för gymnasieskolan (Gy 2011)
- Skollagen (2010-800)
- Skolförordningen
- Språklagen (2009:600)
- Socialtjänstlagen (2001-453)
- Agenda 2030 (mål 3 om god hälsa och välbefinnande, mål 4 om god utbildning för alla och mål 10 om minskad ojämlikhet)

Västerås stads minoritetspolitiska arbete

Riktlinjen för Västerås stads minoritetspolitiska arbete omfattar i relevanta delar samtliga fem nationella minoriteter – judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar – och fem nationella minoritetsspråk – finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska.

Minoritetslagens bestämmelser enligt §§ 3, 4 och 5 gäller för samtliga nationella minoriteter och minoritetsspråk i Västerås.

I samband med att minoritetslagen trädde i kraft 2010 anslöt sig Västerås stad i maj samma år till förvaltningsområdet för finska. Att höra till ett specifikt förvaltningsområde innebär att det finns särskilda utökade rättigheter för det nationella minoritetsspråket, som att t.ex. kunna använda det egna språket i kontakt med kommunen.

Stadsledningskontoret erbjuder, genom Kontaktcenter, kontakt med kommunen på finska. Stadsledningskontoret genomför även samråd med de i kommunen som har en relation till det finska språket.

I förvaltningsområde för finska har man också rätt att begära äldreomsorg eller förskola helt eller till väsentlig del på finska.

Äldreboendet Mälarhem/Mälarkoti har sedan år 2010 bedrivit verksamhet avsedd för finsktalande äldre. Mälarhems äldreboende och servicelägenheter ska vara på det finska språket med bejakande av finsk kultur. Det är viktigt att de boende på äldreboendet och servicelägenheterna har tillgång till det finska språket, finsk kultur och finska traditioner.

Barn- och utbildningsförvaltningen erbjuder förskola där verksamheten bedrivs i huvudsak på finska. Det är viktigt att kvalitetssäkra den finskspråkiga verksamheten på finska förskolan utifrån gällande riktlinjer vid rekrytering av

personal. Personalen ska behärska finska så att de sverigefinska barnen utvecklar sin finska.

Barn- och utbildningsförvaltningen erbjuder via Centrum för flerspråkighet modersmålsundervisning i finska i grundskolan och gymnasiet. Det finns också en grundskoleklass, F-3, där undervisningen utifrån skollagen bedrivs till hälften på finska.

Riktlinjer

Riktlinjer är ett normerande styrdokument som innebär att innehållet reglerar befintlig verksamhet och kommunens förhållningssätt till en given situation. De klargör kommunens förhållningssätt till något eller ger direktiv för hur en tjänst eller service ska utföras. Riktlinjer avser ofta verkställighet av frågor och kan betraktas som en slags handbok i en viss fråga.

Västerås stad har riktlinjer för grundskoleklassen F-3 där halva undervisningen bedrivs på finska och förskolan där verksamheten bedrivs huvudsakligen på finska, riktlinjerna är framtagna i samverkan med den sverigefinska minoriteten.

Riktlinjer gäller tillsvidare och ska följas upp läsårsvis och revideras vid behov. Det är vidare upp till varje styrelse/nämnd att ansvara för att tillhörande verksamheter arbetar i enlighet med framtagna riktlinjer.

Innebörd för Västerås stad

- Kommunstyrelsen ansvarar för att riktlinjer tas fram för all finskspråkig kommunal verksamhet.

Rätten till information

Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk:

3 § Kommuner och regioner ska informera de nationella minoriteterna om deras rättigheter och det allmännas ansvar enligt denna lag och de föreskrifter som denna lag hänvisar till. Detsamma gäller statliga förvaltningsmyndigheter vars verksamhet är av betydelse för de nationella minoriteterna eller minoritetsspråken. Lag (2019:938).

Innebörd för Västerås stad

- Kommunstyrelsen ansvarar för att information ges till de nationella minoriteterna om deras rättigheter och det allmännas ansvar enligt minoritetslagen
- Kommunstyrelsen ansvarar för att det finns information på finska om att kommunen hör till förvaltningsområdet för finska och information om de verksamheter som bedrivs på finska
- Kommunstyrelsen ansvarar för att staden erbjuder service på finska i kontakt med kommunen

- Kommunstyrelsen ansvarar för att kompetensutvecklande insatser om minoritetslagstiftningen, de nationella minoriteterna och minoritetsspråken genomförs för medarbetare i kommunen samt de ur de nationella minoriteterna som deltar i stadens samråd
- Förskolenämnden, Grundskolenämnden och Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden ansvarar för att vårdnadshavare och elever informeras om möjlighet till förskola på finska, om grundskoleklassen F-3 med halva undervisningen på finska samt om modersmålsundervisning i finska i grundskolan och gymnasiet
- Äldrenämnden ansvarar för att informera om att kommunen har finskspråkig äldreomsorg.

Rätten till äldreomsorg på det egna nationella minoritetsspråket

Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk:

18 § En kommun som ingår i ett förvaltningsområde ska erbjuda den som begär det möjlighet att få hela eller en väsentlig del av den service och omvårdnad som erbjuds inom ramen för äldreomsorgen av personal som behärskar finska, meänkieli respektive samiska.

Lag (2018:1367).

18 a § En kommun som inte ingår i något förvaltningsområde ska erbjuda den som begär det möjlighet att få hela eller en väsentlig del av den service och omvårdnad som erbjuds inom ramen för äldreomsorgen av personal som behärskar finska, jiddisch, meänkieli, romani chib eller samiska, om kommunen har tillgång till personal med sådana språkkunskaper (se också nedan ur författningskommentarer **Socialtjänstlagen 5 kap. 6 §**).

Detsamma gäller för en kommun som ingår i ett förvaltningsområde för ett visst språk vad gäller övriga språk. Lag (2018:1367).

18 b § Kommunen ska inom ramen för sådan omsorg som erbjuds enligt

18 § och 18 a § beakta de äldres behov av att upprätthålla sin kulturella identitet. Lag (2018:1367).

Socialtjänstlagen 5 kap. 6 §

Socialnämnden ska göra sig väl förtrogen med levnadsförhållandena i kommunen för äldre människor samt i sin uppsökande verksamhet upplysa om socialtjänstens verksamhet på detta område. Kommunen ska planera sina insatser för de äldre. I planeringen ska kommunen samverka med landstinget samt andra samhällsorgan och organisationer.

Kommunen ska verka för att det finns tillgång till personal med kunskaper i finska, jiddisch, meänkieli, romani chib eller samiska där detta behövs i omvårdnaden av äldre människor.

.....
Författningskommentar: Paragrafens tredje stycke ändras på så sätt att skyldigheten utsträcks till att omfatta jiddisch och romani chib.

Enligt förarbetena till **5 kap. 6 §** tredje stycket följer av bestämmelsen inte någon skyldighet att omedelbart rekrytera språkkunnig personal. Vid rekrytering bör dock kunskaper i minoritetsspråk vara en merit (*prop. 2008/09:158 s. 138*).

Innebörd för Västerås stad

- Äldrenämnden ansvarar för att erbjuda äldre som begär äldreomsorg att få hela eller en väsentlig del av sin service och omvårdnad på finska
- Äldrenämnden ansvarar för att äldre som begär äldreomsorg får information om service på finska
- Äldrenämnden ansvarar för att kommunens öppna mötesplatser innehåller aktiviteter på finska, förslagsvis i samverkan med föreningar/organisationer
- Äldrenämnden ansvarar för att kunskaper i något/några av de nationella minoritetsspråken (finska, meänkieli, samiska, romani chib, jiddisch) anges som meriterande vid rekrytering av ny personal.

Rätten till förskola på det egna nationella minoritetsspråket

Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk:

17 § Rätten för enskilda att i vissa fall erbjudas förskola och viss annan pedagogisk verksamhet på finska, meänkieli eller samiska regleras i **8 kap. 12 a §** och **25 kap. 5 a §** i skollagen (2010:800). Lag (2018:1367) om ändring i lagen.

Skollag (2010:800)

Förskola på nationella minoritetsspråk

8 kap, 12 b § /Träder i kraft: 2022-07-01/ En hemkommun som ingår i ett förvaltningsområde enligt lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk ska erbjuda barn, vars vårdnadshavare begär det, plats i förskola där hela eller en väsentlig del av utbildningen bedrivs på finska, meänkieli respektive samiska.

Vårdnadshavare som ansöker om förskoleplats för sitt barn ska tillfrågas om de önskar plats i sådan förskola som avses i första stycket. Lag (2022:833).

Innebörd för Västerås stad

- Förskolenämnden ansvarar för att barn, vars vårdnadshavare begär det, erbjuds plats i förskola där hela eller en väsentlig del av utbildningen bedrivs på finska
- Förskolenämnden ansvarar för att vårdnadshavare som ansöker om förskoleplats för sitt barn ska tillfrågas om de önskar plats i sådan förskola
- Förskolenämnden ansvarar för att förskolan ger förutsättningar för barn att utveckla både det egna nationella minoritetsspråket finska och det svenska språket
- Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden ansvarar för att kunskaper i något/några av de nationella minoritetsspråken (finska, meänkieli, samiska) anges som meriterande vid rekrytering av ny personal.

Rätten till den egna kulturen

Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk

4 §: I språklagen (2009:600) anges att det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja de nationella minoritetsspråken.

Det allmänna ska även i övrigt främja de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur i Sverige.

Barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket ska främjas särskilt.

18 b § Kommunen ska inom ramen för sådan omsorg som erbjuds enligt

18 och 18 a §§ beakta de äldres behov av att upprätthålla sin kulturella identitet.

Lag (2018:1367).

Innebörd för Västerås stad

- Kulturnämnden ansvarar för att biblioteket gör kontinuerliga inköp av media på de nationella minoritetsspråken (finska, meänkieli, samiska) för både barn och vuxna
- Kulturnämnden ansvarar för att kommunens kulturverksamheter har möjlighet att tillhandahålla program som speglar medborgarnas behov vilket inkluderar verksamhet på de nationella minoritetsspråken, i synnerhet finska, för alla åldrar
- Kulturnämnden, i samarbete med Äldrenämnden, ansvarar för att tillhandahålla kulturverksamhet på finska till kommunens äldreboende
- Äldrenämnden ansvarar för att personalen på kommunens äldreboenden beaktar nationella minoriteters kulturella behov utifrån exempelvis mat och traditioner om det finns äldre som tillhör en nationell minoritet
- Kulturnämnden ansvarar för att kunskaper i något/några av de nationella minoritetsspråken (finska, meänkieli, samiska, romani chib, jiddisch) anges som meriterande vid rekrytering av ny personal.

Rätten till delaktighet och inflytande

Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk

5 § Förvaltningsmyndigheter ska ge de nationella minoriteterna möjlighet till inflytande i frågor som berör dem och så långt det är möjligt samråda med minoriteterna i sådana frågor.

Samråd enligt första stycket ska ske genom att förvaltningsmyndigheten för en strukturerad dialog med de nationella minoriteterna i syfte att kunna beakta deras synpunkter och behov i myndighetens beslutsfattande.

5 a § Förvaltningsmyndigheter ska särskilt främja barns och ungas möjligheter till inflytande och samråd i frågor som berör dem och anpassa formerna för detta till deras förutsättningar.

Lag (2018:1367).

Innebörd för Västerås stad

- Kommunstyrelsen ansvarar för att ge de nationella minoriteterna möjlighet till inflytande i frågor som berör dem och så långt som möjligt ha strukturerat samråd med minoriteterna i sådana frågor
- Kommunstyrelsen ansvarar för att särskilt främja barn och ungas inflytande i frågor som berör dem
- Kommunstyrelsen ansvarar för att fler diversifierade målgrupper bland de nationella minoriteterna ges möjlighet till samråd för att sammantaget få en bredare bild av behoven.

VÄSTERÅS STAD

Kontaktcenter: 021-39 00 00

www.vasteras.se